

Onderwerp: Rapport Rekenkamercommissie: onderzoek naar de inrichting en uitvoering van de “Waddentoets” Schiermonnikoog, 28 augustus 2018

Aan de Gemeenteraad,

De Rekenkamercommissie De Waddeneilanden heeft het rapport ‘Onderzoek naar de inrichting en uitvoering van de “Waddentoets” aangeboden aan de gemeenteraden van de Waddeneilanden.

Aanleiding voor de “Waddentoets” was dat wet- en regelgeving knellend of niet goed passend kunnen zijn vanwege de bijzondere situatie van de Waddeneilanden. Doel van de samenwerking is en was om wetgeving en beleidsuitvoering beter te laten aansluiten op de specifieke situatie van de Waddeneilanden, en daarmee ook bij te dragen aan de bestuurskracht van de eilandgemeenten. De Rekenkamercommissie heeft onderzoek gedaan naar de inrichting en uitvoering van de “Waddentoets”.

De conclusies van het onderzoek

1. Het covenant is een unieke samenwerking van acht overheden. Het belang ervan wordt door alle deelnemende partijen erkend. De instrumenten liaisonfunctionaris en interbestuurlijk dossierteam kunnen een effectieve en efficiënte bijdrage leveren aan het realiseren van de doelen, maar de instrumenten worden nog onvoldoende door de (samenwerkende) Waddeneilandgemeenten benut.
2. De urgentie van de “Waddentoets” om de bestuurskracht te versterken is volop aanwezig, omdat er in Nederland sprake is van schaalvergroting en regionalisering, niet alleen bij gemeenten maar ook bij maatschappelijke voorzieningen. De eilandgemeenten blijven daarentegen klein en regionalisering van voorzieningen is niet altijd mogelijk.
3. De werkwijze rondom de “Waddentoets” zoals die in de praktijk plaats vindt, levert een paradox op. De gedachte achter de “Waddentoets” is dat de provincies en het Rijk 'aan de voorkant' van nieuwe of te wijzigen wet- en regelgeving goed hun huiswerk doen, maar in de praktijk wordt er juist veel (extra) bestuurskracht en strategische inzet van de (samenwerkende) Waddeneilandgemeenten gevraagd om ongewenste effecten van de landelijke en provinciale regelgeving op de eilanden te voorkomen of tegen te gaan.
4. In de afgelopen periode is er veel geïnvesteerd in de samenwerking tussen de 5 Waddeneilanden en de samenwerkingsorganisatie. De thema's waarop nu knellende wet- en regelgeving wordt ervaren zijn complex mede door het integrale karakter en het feit dat niet-convenantspartijen sleutelposities innemen. De Waddeneilanden zijn nog onvoldoende effectief in het agenderen van deze gezamenlijke thema's bij het Rijk.
5. De “Waddentoets” is onvoldoende geoperationaliseerd, zoals die is bedoeld. De afspraken en verantwoordelijkheden van de convenantspartijen en de wijze van besluitvorming zijn onvoldoende concreet vastgelegd.
6. Het interbestuurlijk dossierteam heeft de potentie om de trajecten uit te werken die knellend zijn voor de Waddeneilanden, maar functioneert daarvoor nog onvoldoende procesmatig en op strategisch niveau.
7. De raden worden niet tot nauwelijks geïnformeerd en betrokken bij het in gang zetten van de “Waddentoets” of de uitkomsten van een “Waddentoets”-traject.

De aanbevelingen vanuit het rapport op een rij

1. Raden en colleges, pleit voor een concrete uitwerking van het convenant.

Stel, via het DB, aan het interbestuurlijk dossierteam voor het convenant gezamenlijk uit te werken op een wijze die recht doet aan het doel van de motie Jacobi. Agendeer in het interbestuurlijk dossierteam het concreet benoemen van de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de afzonderlijke convenantspartijen en formuleer de bijbehorende concrete afspraken, die recht doen aan ieders rol. Werk daarbij ook uit hoe niet-convenantspartijen die bepalend zijn voor oplossingen ten aanzien van knellende regelgeving effectief en efficiënt betrokken en geadresseerd kunnen worden.

2. Raden en colleges, stel een gezamenlijke lijst op met onderwerpen die relevant zijn voor de bestuurskracht van de Waddeneilanden.

Dit zorgt voor een betere verankering van het begrip bestuurskracht voor de vijf insulaire gemeenten zodat beter op de specifieke situatie van de Waddeneilanden afgestemde generieke wetgeving en beleidsuitvoering ontstaat. De lijst met onderwerpen en het afwegingskader dat daaraan ten grondslag ligt kunnen worden toegevoegd als supplement aan de concrete uitwerking van het convenant.

3. Raden en colleges, laat de gezamenlijke lijst met onderwerpen richtinggevend zijn voor het (indien nodig) in gang zetten van de “Waddentoets”.

De lijst legt de focus op de bestuurskracht van de Waddeneilandgemeenten met als doel om efficiënt en effectief om te gaan met de beperkte capaciteit van de gemeentelijke organisaties en het samenwerkingsverband, omdat alleen die knelpunten worden opgepakt die een probleem vormen voor de maatschappelijk en bestuurlijk opgaven van de eilanden.

Colleges, weeg het al dan niet in gang zetten van de “Waddentoets” af aan de hand van de lijst en informeer de raden adequaat over de uitkomsten van een dergelijke afweging.

4. Colleges, geef het DB opdracht om de instrumenten en mogelijkheden van het convenant beter te benutten en in samenwerking met het interbestuurlijk dossierteam het convenant uitvoerbaar te maken zoals het is bedoeld.

Colleges en DB, zorg er voor dat het interbestuurlijk dossierteam periodiek bij elkaar komt (minimaal twee keer per jaar). Breng in de relatie met de provincies en het ministerie van BZK focus aan in de inhoudelijke bespreekpunten. Zorg voor betere informatie bijvoorbeeld over gegevens van het Bureau Den Haag Centraal en rondom activiteiten die vanuit de (samenwerkende) Waddeneilandgemeenten worden ondernomen richting provincies en/of de ministeries. Agendeer zowel de actuele stand van zaken en de nog te doorlopen procesgang rondom concrete knelpunten en onderwerpen op de onder aanbeveling 2. bedoelde lijst. Overweeg om het interbestuurlijk dossierteam niet alleen ambtelijk in te vullen, maar ook in welke situaties een (bestuurlijke) opschaling (op ad hoc basis of met vaste regelmaat) voor het benodigde commitment en/of integrale afweging van bestuurskracht rondom dossiers nuttig en noodzakelijk is.

5. Gemeenteraden, geef aan hoe u uw eventuele verdere rol ziet ten aanzien van de “Waddentoets” en over wat u wanneer geïnformeerd wilt worden.

Vanuit de controlerende rol kan de gemeenteraad het college aansporen om via het DB te komen tot duidelijk trajecten die op basis van de “Waddentoets” worden uitgevoerd. Vraag daartoe ten aanzien van “Waddentoets”-trajecten om relevante monitorings- of voortgangsinformatie.

Wij stellen u voor het volgende te besluiten:

1. De 7 conclusies van de Rekenkamercommissie te onderschrijven.
2. Het college te vragen om, met de andere 4 colleges, aan de slag te gaan met aanbeveling 4.
3. Het Dagelijks Bestuur van De Waddeneilanden te vragen om de raden en colleges van de 5 eilanden voorstellen te doen ter uitvoering van aanbeveling 1, 2 en 3.
4. De griffier te vragen om, met de andere griffiers, de uitvoering van aanbeveling 5 voor te bereiden.

De griffier,

De voorzitter,

M. van der Meer

I. van Gent